

ΣΥΜΦΩΝΟΛΗΚΤΑ Γ' ΚΛΙΣΕΩΣ

Συγκοπτόμενα υγρόληκτα
Άκατάληκτα σέ -ηρ γεν. -ρος διπλόθεμα

Άπό τά διπλόθεμα υγρόληκτα ὀνόματα σέ -ηρ τά παραπάνω ἔξι ὁ πατήρ, ἡ μήτηρ, ἡ θυγάτηρ, ἡ γαστήρ (= κοιλιά), ἡ Δημήτηρ καί ὁ ἀνὴρ λέγονται συγκοπτόμενα, γιατί συγκόπτον, δηλαδή ἀποβάλλουν τό ε τοῦ ἀσθενοῦς θέματος σέ ὀρισμένες πτώσεις τοῦ ἐνικοῦ (στήν γενική καί δοτική) καί τοῦ πληθυντικοῦ.

Παραδείγματα

1. Ἔσεσθε καί ὑμεῖς τέλειοι, ὥσπερ ὁ πατήρ ἡμῶν...
2. Μητρός τε καί πατρός καί τῶν ἄλλων προγόνων ἀπάντων τιμιώτερόν ἐστιν ἡ πατρίς.
3. Δόξα τῷ Πατρὶ καί τῷ Υἱῷ...
4. Τίμα τόν πατέρα σου καί τήν μητέρα σου, ἵνα εὖ σοι γένηται...
5. Πάτερ ἄφες αὐτοῖς, οὐ γάρ οἶδασι τί ποιῶσι.
6. ... κατά τά αὐτά γάρ ἐποίουν τοῖς ψευδοπροφήταις οἱ πατέρες αὐτῶν.
7. Ὁ Θεός τῶν πατέρων ἡμῶν, ὁ ποιῶν μεθ' ἡμῶν...
8. Ἡ σκηνή τοῦ μαρτυρίου ἦν τοῖς πατράσιν ἡμῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ...
9. Ἐάν γάρ πολλούς παιδαγωγούς ἔχητε ἐν Χριστῷ, ἀλλ' οὐ πολλούς πατέρας.
10. ... λέγει τῇ μητρὶ Αὐτοῦ... εἶτα λέγει τῷ μαθητῇ, ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου.
11. Μητηρ τοῦ Θεοῦ, φύλαξόν με ὑπό τήν σκέπην σου.
12. Ἡ θυγάτηρ μου ἄρτι ἐτελεύτησεν...
13. Εἶπατε τῇ θυγατρὶ Σιών, ἰδοὺ ὁ βασιλεύς σου.
14. Θάρσει θύγατερ· ἡ πίστις σου σέσωκέ σε.
15. Οὐδεὶς τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων γεύσεται μου τοῦ δείπνου.
16. Ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει καί τέξεται υἱόν...
17. Δημήτρος καί Περσεφόνης λαμπρόν ἱερόν ἐν Ἐλευσίνι ἦν.
18. Τῇ Δημητρὶ θυγάτηρ ἦν Περσεφόνη.
19. Οἱ Ἀθηναῖοι τήν Δημήτρα καί Περσεφόνην τοῖς Ἐλευσινίοις μυστηρίοις ἐθεράπευον (= ἐλάτρευαν).
20. Ὡ Δημητηρ καί Περσεφόνη, χάριν ἔχομεν ὑμῖν (= σᾶς χρωστᾶμε εὐγνωμοσύνη), παρέχετε γάρ καλά δῶρα.

Ὅπως βλέπουμε ἀπό τά ἀνωτέρω παραδείγματα τά συγκοπτόμενα διπλόθεμα ἀκατάληκτα σέ -ηρ κλίνονται ὡς ἑξῆς:

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ

Όν.	ὁ	πατήρ	ἀνὴρ	ἡ	θυγάτηρ	Δημήτηρ
Γεν.	τοῦ	πατρ-ός	ἀνδρ-ός	τῆς	θυγατρ-ός	Δήμητρ-ος
Δοτ.	τῶ	πατρ-ί	ἀνδρ-ί	τῆ	θυγατρ-ί	Δήμητρ-ι
Αἰτ.	τόν	πατέρ-α	ἀνδρ-α	τήν	θυγατέρ-α	Δήμητρα
Κλ.	ῶ	πάτερ	ἄνερ	ῶ	θύγατερ	Δήμητερ

ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ

Όν.	οἱ	πατέρ-ες	ἀνδρ-ες	αἱ	θυγατέρ-ες	
Γεν.	τῶν	πατέρ-ων	ἀνδρ-ῶν	τῶν	θυγατέρ-ων	
Δοτ.	τοῖς	πατρ-ά-σι(ν)	ἀνδρ-ά-σι(ν)	ταῖς	θυγατρ-ά-σι(ν)	δέν ἔχει
Αἰτ.	τούς	πατέρ-ας	ἀνδρ-ας	τάς	θυγατέρ-ας	
Κλ.	ῶ	πατέρ-ες	ἀνδρ-ες	ῶ	θυγατέρ-ες	

Παρατηρήσεις

Τί συγκόπτει κάθε ὄνομα

1. Τά ὀνόματα πατήρ, μήτηρ, θυγάτηρ, γαστήρ ἀποβάλλουν τό ε στήν γενική καί δοτική ἐνικοῦ καί στήν δοτική πληθυντικοῦ.

2. Τό ὄνομα ἀνὴρ ἀποβάλλει τό ε στίς πλάγιες πτώσεις τοῦ ἐνικοῦ καί σέ ὅλες τίς πτώσεις τοῦ πληθυντικοῦ· μεταξύ δέ τοῦ ν καί τοῦ ρ ἀναπτύχθηκε τό σύμφωνο δ γιά διευκόλυνση τῆς προφορᾶς (ἀνὴρ, ἀνῆρ-ός – ἀνρός – ἀν-δ-ρός).

3. Τό ὄνομα Δημήτηρ ἀποβάλλει τό ε στίς πλάγιες πτώσεις τοῦ ἐνικοῦ.

4. Όλα τά συγκοπτόμενα στήν δοτική τοῦ πληθυντικοῦ ἀνάμεσα στό συγκεκριμένο θέμα καί στήν κατάληξη -σι παίρνουν ἓνα α βραχύ στό ὁποῖο καί τονίζονται (μητράσι, θυγατράσι, γαστράσι).

5. Τά ὀνόματα πατήρ, μήτηρ, θυγάτηρ καί γαστήρ στήν γενική καί δοτική ἐνικοῦ τονίζονται στήν λήγουσα, τό δέ ὄνομα ἀνὴρ τονίζεται στήν λήγουσα καί σ' αὐτές τίς πτώσεις ἀλλά καί στήν γενική πληθυντικοῦ (μητρός, μητρί – πατρός, πατρί – ἀνδρός, ἀνδρί, ἀνδρῶν).

Τό ὄνομα Δημήτηρ τονίζεται στήν προπαραλήγουσα σέ ὅλες τίς πτώσεις ἐκτός ἀπό τήν ὀνομαστική.

6. Τά ὀνόματα πατήρ, μήτηρ, θυγάτηρ, ἀνὴρ σχηματίζουν τήν κλητική ὁμοία μέ τό ἀσθενές θέμα καί ἀνεβάζουν τόν τόνο: ῶ πάτερ, μήτερ, θύγατερ, ἄνερ. Μόνο τό ὄνομα γαστήρ σχηματίζει τήν κλητική ἐνικοῦ ὁμοία μέ τήν ὀνομαστική (ῶ γαστήρ).

ΑΠΛΗ ΚΑΤΗΧΗΣΗ
 Διμηνιαία Ἐκδόση τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως
 Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως
 Νοέμβριος - Δεκέμβριος 2012 – Τεύχος 60
 Ἰδιοκτήτης
 Ἱερά Μητρόπολις Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως
 Δημητσάνα 220 07
 Ἐκδότης - Συντάκτης
 Ὁ Μητροπολίτης Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως Ἱερεμίας
 Διευθυντής
 Ἀρχμ. Ἰάκωβος Κανάκης
 220 07 Δημητσάνα - Τηλ. 27950-31217
 Ἰπεύθυνος Ἐκδόσεως
 Ἀρχμ. Γρηγόριος Κιούσης

